Lietas Nr. A420144424
AA43-0148-26/5
ECLI:LV:ADAT:2026:0402.A420144424.6.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 2.aprīlī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Daiga Lubāne, tiesneši Inga Juhņeviča-Knoka un Ojārs Priedītis,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamentam saskaņot saules paneļu uzstādīšanu uz nekustamā īpašuma /adrese A/ kadastra numurs /numurs A/, sastāvā ietilpstošās dzīvojamās ēkas sānu fasādes, sakarā ar /persona A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 26.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /persona A/ vērsās Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamentā (turpmāk – departaments), lūdzot saskaņot saules paneļu uzstādīšanu uz pieteicējai piederošā nekustamā īpašuma /adrese A/ kadastra numurs /numurs A/, sastāvā ietilpstošās dzīvojamās ēkas (turpmāk – dzīvojamā ēka) sānu fasādes (turpmāk arī – iecere).

Ar 2023.gada 18.decembra departamenta Arhitektūras pārvaldes Kultūras mantojuma aizsardzības nodaļas lēmumu Nr.DA-23-9973-ap atteikts saskaņot saules paneļu uzstādīšanu uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes.

Pieteicēja sākotnējo lēmumu apstrīdēja.

[2] Ar departamenta 2024.gada 19.marta lēmumu Nr.DA-24-2315-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts. Lēmumā norādīts šāds pamatojums.

[2.1] Konkrētajā gadījumā saules paneļu uzstādīšanai uz dzīvojamās ēkas nevajag būvniecības ieceres dokumentāciju. Tomēr minētais nenozīmē, ka pašvaldībai nav tiesību saistošajos noteikumos noteikt, kur dažādas iekārtas ir vai nav uzstādāmas. No Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra (acīmredzot domāts – 2022.gada 11.janvāra) noteikumu Nr.6 “Grozījumi Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra noteikumos Nr.529 “Ēku būvnoteikumi”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) izriet, ka pašvaldība šādos gadījumos varētu noteikt pienākumu saņemt saskaņojumu, lai uzstādītā iekārta, piemēram, iederētos pilsētvidē.

[2.2] Dzīvojamā ēka atrodas apbūves aizsardzības teritorijā “Maskavas priekšpilsēta” un perimetrālās apbūves teritorijā. Atbilstoši Rīgas domes 2021.gada 15.decembra saistošo noteikumu Nr.103 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves saistošie noteikumi” (turpmāk – Apbūves noteikumi) 1.pielikumam dzīvojamai ēkai noteikts potenciāli vērtīgas vēsturiskas būves statuss. Dzīvojamā ēka atrodas teritorijā, kurai nav kultūras pieminekļa statusa, tomēr atbilstoši Apbūves noteikumu 4.2.apakšpunktam ir saglabājama tajā esošā vēsturiskā apbūve, pilsētvides mērogs un raksturs, un piemērojami īpaši izmantošanas un apbūves noteikumi.

[2.3] Apbūves noteikumu 316.punkts noteic, ka tehniskās iekārtas vai palīglīdzekļus aizliegts izvietot uz būves ielas fasādes, izņemot, ja šādiem veidojumiem ir arhitektoniska vērtība, tie nepasliktina būves arhitektonisko veidolu un ir paredzēti atbilstoši saskaņotās būvniecības ieceres dokumentācijai. Pieteicēja pamatoti norāda, ka minētais punkts neparedz nosacījumu par iekārtas redzamību no publiski pieejamās ārtelpas. Tomēr tas nenozīmē, ka tas nebūtu jāņem vērā teritorijā, kuru pilsēta atzinusi par īpaši aizsargājamu. Pieteicējas iesniegtais risinājums neiekļaujas ainavā un negatīvi ietekmē skata punktu /ielas nosaukums A/ virzienā no /ielas nosaukums B/ uz /ielas nosaukums C/.

[2.4] Nav pamata nepiekrist sākotnējā lēmumā izdarītajiem secinājumiem, jo tos izdarījis arhitekts kā speciālists savas novērtējuma brīvības tvērumā.

[2.5] Pieteicējas iecere par saules paneļu izvietošanu nav saskaņota ar kaimiņu nekustamā īpašuma īpašnieku, kas ir šķērslis labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[2.6] Pieteicējas viedokļa neuzklausīšana konkrētajā gadījumā neietekmēja sākotnējo lēmumu, tādējādi nav pieļauts tāds procesuāls pārkāpums, kas varētu būt par pamatu administratīvā akta atcelšanai.

[3] Pieteicēja iesniedza pieteikumu tiesā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

[3.1] Saules paneļu izvietošana nav būvniecības process. Atsauce uz Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra noteikumu Nr.529 “Ēku būvnoteikumi” (turpmāk – Ēku būvnoteikumi) 8.2.apakšpunktu, Apbūves noteikumu 105. un 316.punktu nav pamatota.

[3.2] Pieteicēja lūdza saskaņot saules paneļu izvietošanu uz ēkas sānu, nevis ielas fasādes. Tas ir būtisks apstāklis, jo sākotnējā lēmumā atsauces uz normatīvajiem aktiem attiecas uz ierobežojumiem izvietot saules paneļus uz ēkas ielas fasādes.

[3.3] Saules paneļu izvietojums uz ēkas sānu dienvidu puses fasādes nepieciešams, jo šāds izvietojums nodrošina vislielāko energoefektivitāti.

[3.4] Apbūves noteikumu 316.punktā nav formulējuma “skatāmus no publiskās ārtelpas”. Saules paneļi ir tehnoloģiski pareizi un vizuāli estētiski izvietoti uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes. Prasība par saules paneļu padarīšanu par neredzamiem no publiskās ārtelpas ir neloģiska. Šādu ierobežojumu ieviešanas gadījumā lielu daļu Rīgā esošo saules paneļu nāktos demontēt, jo vairumā gadījumu saules paneļi, pat ja tie nav izvietoti uz ēkas ielas fasādes, ir redzami no ielas puses.

[3.5] Pieteicēja apsekoja Rīgas mikrorajonus, kas ietilpst apbūves aizsardzības zonās (Maskavas forštate, Teika, Čiekurkalns, Pārdaugava), un konstatēja, ka daudzās vietās uz ēkām izvietotie saules paneļi ir redzami no publiskās ārtelpas. Turklāt paneļi ir izvietoti gan uz ēku jumtiem, gan fasādēm. Šāda saules paneļu izvietošana ir vispārpieņemta prakse Rīgā.

[3.6] Saules paneļu uzstādīšana pieteicējai izmaksāja vairāk nekā 20 000 *euro*. To demontēšana vai pārvietošana var prasīt ievērojamus naudas līdzekļus. Paneļu izvietošana citā vietā var samazināt to efektivitāti. Vajadzētu veicināt, nevis nepamatoti ierobežot un likt šķēršļus šādu tehnoloģiju risinājumiem.

[3.7] Nav noskaidrots pieteicējas viedoklis pirms nelabvēlīgā administratīvā akta izdošanas. Ir pārkāptas Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) un Administratīvā procesa likumā ietvertās tiesību normas un principi.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 26.februāra spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Spriedumā norādīti šādi motīvi.

[4.1] Tiesas vērtējumam ir pakļauts pārsūdzētais lēmums ar tajā ietverto pamatojumu. Sākotnējā lēmumā ietvertie secinājumi, kurus augstāka iestāde apstrīdēšanas procesā mainīja, neveido pārsūdzētā lēmuma pamatojumu un tiesā nav atsevišķi pārbaudāmi. Līdz ar to pieteikumā ietvertos apsvērumus par zemākas iestādes lēmuma pamatojuma atsevišķiem secinājumiem, kuri ir mainīti ar pārsūdzēto lēmumu, atbilstoši tam, kā to vēlas pieteicēja, tiesa atstāja bez ievērības.

[4.2] Tiesa secināja, ka saules paneļu izvietošana pati par sevi ne vienmēr ietilpst būvniecības tiesiskā regulējuma tvērumā, ja netiek īstenoti risinājumi, kuriem nepieciešama būvniecības ieceres dokumentācija. Tomēr tas neizslēdz pašvaldības kompetenci teritorijas plānošanas ietvaros noteikt prasības šādu iekārtu izvietošanai, lai nodrošinātu sabalansētu teritorijas attīstību, vides kvalitāti un sabiedrības intereses.

Ņemot vērā Senāta judikatūras atziņas, tiesa secināja, ka pašvaldība, identificējot konkrētās teritorijas aizsardzības prioritātes un samērojot tās ar personu tiesībām uz to īpašuma brīvu izmantošanu, var izvirzīt arī ar būvniecības procesu nesaistītas prasības dažādu objektu izvietošanai un vizuālajam noformējumam.

Atbilstoši Ēku būvnoteikumu 7.2.apakšpunktam būvniecības ieceres dokumentācija noteiktos gadījumos nav nepieciešama, tostarp ierīču izvietošanai uz ēkas fasādes vai jumta, ja to neierobežo citi normatīvie akti. Tas nozīmē, ka, lai arī šādas darbības nav uzskatāmas par būvdarbiem un uz tām neattiecas būvniecības process, pašvaldība joprojām var savos saistošajos noteikumos paredzēt saskaņošanas pienākumu vai noteikt izvietošanas ierobežojumus, lai nodrošinātu atbilstību pilsētvides prasībām.

[4.3] Tiesa secināja, ka atbilstoši Apbūves noteikumu 5.8.apakšpunktam, lai izvietotu alternatīvās enerģijas apgādes iekārtu, tajā skaitā saules paneļus, to risinājums ir jāsaskaņo departamentā. Tādējādi saules paneļu uzstādīšana Rīgas valstspilsētas pašvaldības teritorijā ir pakļauta pašvaldības kontrolei.

[4.4] Saskaņā ar Apbūves noteikumu 316.punktu tehniskas iekārtas vai palīglīdzekļus aizliegts izvietot uz būves ielas fasādes, izņemot, ja šādiem veidojumiem ir arhitektoniska vērtība, tie nepasliktina būves arhitektonisko veidolu un ir paredzēti atbilstoši saskaņotā būvniecības ieceres dokumentācijā.

Tiesa konstatēja, ka dzīvojamā ēka atrodas apbūves aizsardzības teritorijā "Maskavas priekšpilsēta". Atbilstoši Apbūves noteikumu 1.pielikumam "Pilsētbūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas" ēkai noteikts potenciāli vērtīgas vēsturiskas būves statuss. Minētais nozīmē, ka dzīvojamā ēka atrodas teritorijā, kurai nav kultūras pieminekļa statusa, bet kur saskaņā ar apbūves vienoto raksturu saglabājama esošā vēsturiskā apbūve, pilsētvides mērogs un raksturs un kam piemērojami īpaši izmantošanas un apbūves noteikumi. Departaments to ņēma vērā, norādot, ka šajā pilsētas teritorijā saules paneļus uz ēkas fasādes drīkst izvietot, ja tiek pielietoti arhitektoniski paņēmieni, respektēta ēkas arhitektoniskā stilistika un risinājumi nepasliktina ēkas arhitektonisko veidolu.

Tiesa, vērtējot saules paneļu izvietošanu uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes, atzina, ka departaments pamatoti piemēroja Apbūves noteikumu 103.punktu, kurā reglamentēti svarīgākie aizsargājamie pilsētbūvnieciskie elementi apbūves aizsardzības teritorijās, tostarp pilsētvides panorāma, siluets, skatu perspektīvas (103.3.apakšpunkts), un 104.punktu, saskaņā ar kuru apbūves aizsardzības teritorijās ir noteiktas šādas aizsargājamo kultūras vērtību (kopuma) kategorijas: apbūves aizsardzības teritorija kā vienots veselums (104.1.apakšpunkts); aizsargājama apbūves grupa (104.2.apakšpunkts); objekti ar kultūrvēsturisku vērtību (kultūrvēsturiski vērtīgas būves un būves ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību) (104.3.apakšpunkts). Tiesa atzina, ka departaments, vērtējot saules paneļu izvietošanu uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes, pamatoti ņēma vērā saules paneļu izvietošanas atbilstību Apbūves noteikumos noteiktajiem svarīgākajiem aizsargājamiem pilsētbūvnieciskajiem elementiem apbūves aizsardzības teritorijās.

[4.5] Tiesas sēdē departamenta pārstāve sniedza detalizētāku skaidrojumu, norādot, ka skatu perspektīva (Apbūves noteikumu 103.3.apakšpunkts) ir aizsargājams pilsētbūvniecisks elements, kuru ir tiesības baudīt sabiedrībai. Dzīvojamās ēkas sānu fasāde iekļaujas skatu perspektīvā. Horizontālie, tumšie saules paneļi, kas disharmonē ar ēkas sienas arhitektonisko veidolu, ir izvietoti samērā augstu, tādējādi skatu perspektīva ir negatīvi ietekmēta jau no tālāka skatu punkta. Dzīvojamās ēkas sānu fasāde ir liels, plats ugunsmūris, kura funkcija ir aizsargāt pašu dzīvojamo ēku un citus īpašumus no ilgstošas degšanas. Ugunsmūris nav paredzēts degošu iekārtu izvietošanai, kas varētu ietekmēt ugunsmūra nestspēju.

Tiesa, aplūkojot pieteicējas iesniegumam pievienotos fotoattēlus, kuros redzami uz dzīvojamās ēkas uzstādītie saules paneļi, un interneta vietnē *Google Maps*redzamos dzīvojamās ēkas un tās apkārtnes attēlus no dažādiem skatu punktiem uz /ielas nosaukums A/ virzienā no /ielas nosaukums B/ uz /ielas nosaukums C/, departamenta secinājumus atzina par pamatotiem. Departaments pamatoti konstatēja, ka, neskatoties uz to, ka saules paneļi nav izvietoti uz dzīvojamās ēkas ielas fasādes, tie ir ļoti labi vizuāli uztverami no publiskās ārtelpas un atstāj negatīvu ietekmi uz ainavu un skatu punktu/ielas nosaukums A/ virzienā no /ielas nosaukums B/ uz /ielas nosaukums C/, kā arī pasliktina dzīvojamās ēkas fasādes arhitektonisko veidolu un neiederas apkārtējā vidē. Tiesa atzina, ka pretēji pieteicējas norādītajam koki, kas aug blakus /adrese B/ esošajam nekustamajam īpašumam, nemazina saules paneļu negatīvo ietekmi uz ainavu.

[4.6] Tiesa secināja, ka konkrētajā gadījumā saules paneļu izvietojums nav balstīts uz tādiem arhitektoniskiem risinājumiem, kas saglabātu ēkas arhitektonisko veidolu, respektētu tās stilistiku un neradītu negatīvu ietekmi uz fasādēm, ainavu un skatu perspektīvām aizsargājamā teritorijā. Tāpat tiesa noraidīja pieteicējas argumentu, ka saskaņošanas atteikums balstīts vienīgi uz subjektīvu vērtējumu, uzsverot, ka nepārdomāta tehnisko iekārtu izvietošana var būtiski ietekmēt gan ēkas arhitektūru, gan pilsētvidi.

Tiesa atzina, ka kompetentajai iestādei ir tiesības vērtēt saules paneļu iederību pilsētvidē, ņemot vērā apbūves aizsardzības teritorijās noteiktos pilsētbūvnieciskos elementus. Līdz ar to nav pieļaujama tādu iekārtu uzstādīšana, kas degradē pilsētvidi vai negatīvi ietekmē aizsargājamos pilsētbūvnieciskos elementus.

[4.7] Normatīvajā aktā noteiktās prasības saules paneļu izvietošanai ierobežo pieteicējas īpašuma izmantošanu, tomēr tās ir vērstas uz pieteicējas interešu saskaņošanu ar pārējās sabiedrības interesēm. Visas sabiedrības interesēs ir aizsargāt pilsētbūvnieciskos elementus apbūves aizsardzības teritorijās un dzīvot harmoniskā pilsētvidē. Pieteicējas īpašuma tiesību ierobežojums ir samērīgs, un sabiedrības iegūtais labums ir lielāks nekā pieteicējas ierobežojums.

Pieteicējai nav aizliegts vispār izvietot saules paneļus uz dzīvojamās ēkas. Samērojot pieteicējas un sabiedrības intereses, departaments aicināja pieteicēju izvērtēt un izstrādāt dokumentāciju saules paneļu uzstādīšanai uz dzīvojamās ēkas iekšpagalma jumta daļas, tādējādi neietekmējot ēkas fasāžu arhitektūru un apbūves aizsardzības teritorijas ainavu.

Attiecībā uz pieteicējas norādi par Ministru kabineta pieņemtajiem stimulējošiem tiesiskiem un ekonomiskiem mehānismiem, lai veicinātu iedzīvotājus iegādāties un uzstādīt saules paneļus, tiesa norādīja, ka pašvaldībai nav pienākums ļaut nodrošināt ēkas enerģētisko neatkarību un ekoloģisku enerģijas ražošanu tikai privātpersonai vēlamajā veidā. Pašvaldībai ir tiesības savos saistošajos noteikumos noteikt prasības, kurās vietās un kādā veidā saules paneļi var tikt izvietoti tās teritorijā.

[4.8] Pieteikumā citēti vairāki Satversmes panti un lielākā daļa no Administratīvā procesa likumā ietvertajiem principiem, norādot, ka tie ir pārkāpti. Pieteicēja, norādot uz šo principu pārkāpumu, aprobežojās ar šo principu satura citēšanu un vispārīgām frāzēm, bet nepaskaidroja, kā praktiski konkrētajā situācijā ir izpaudies šo principu pārkāpums. Tas vien, ka pieteicējai ir cits viedoklis par lietas risinājumu nav pamats atzīt minēto principu pārkāpumus departamenta rīcībā.

[4.9] Tiesa nepiekrita, ka saules paneļu izvietošana uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes ir vispārpieņemta prakse Rīgā, un aizliegums pieteicējai uzstādīt saules paneļus ir nevienlīdzīgas attieksmes izpausme. Pieteicēja nepamatoti fotoattēlos redzamās ēkas un uz tām uzstādītos saules paneļus salīdzina ar savu dzīvojamo ēku un iecerē paredzēto risinājumu. Pieteicējas fotoattēlos redzamajās ēkās vairumā gadījumu saules paneļi ir uzstādīti uz ēku jumtiem. Šādu risinājumu departaments ieteica arī pieteicējai. Daļa no fotoattēlos redzamajām ēkām atrodas savrupmāju apbūvē, kas var ietekmēt departamenta vērtējumu par saules paneļu iederību vidē. Daļa ēku neatrodas apbūves aizsardzības teritorijā. Arī saules paneļu izvietošanas laiks un apstāklis, vai vispār to izvietošana ir saskaņota, ir jāņem vērā, salīdzinot citas situācijas ar pieteicējas situāciju.

Tiesa atzina, ka pilsētvide un apbūve dažādos Rīgas pilsētas mikrorajonos ir atšķirīga. Saules paneļu redzamība no publiskās ārtelpas nav automātisks pamats atteikt saules paneļu izvietošanu. Būtiski, kur atrodas attiecīgā publiskā ārtelpa, kā arī attiecīgās ēkas arhitektoniskais stils un īpatnības. Tādēļ katra saules paneļu izvietošanas gadījuma saskaņošanā ir vērtējami individuāli apstākļi (piemēram, Apbūves noteikumu 103.punkts paredz virkni aizsargājamu pilsētbūvniecisko elementu), un šajā vērtējumā nav pamata aprobežoties vienīgi ar faktu, ka uz citām ēkām ir izvietoti saules paneļi.

[4.10] Tiesa atzina, ka pieteicējas iebildums par viedokļa nenoskaidrošanu ir formāls, jo pieteicēja neprecizēja, tieši kurš viņas arguments nav noskaidrots un kā tas mainītu administratīvā procesa rezultātu. Pieteicēja savu viedokli pauda apstrīdēšanas iesniegumā. Pārsūdzētajā lēmumā atbildēts uz pieteicējas argumentiem. Pieteikumā tiesai nav minēts neviens jauns, iestādē neizskanējis un neizvērtēts arguments.

[4.11] Pārsūdzētajā lēmumā norādīts arī uz kaimiņu nekustamā īpašuma, uz kuru projicējas pieteicējas saules paneļi, īpašnieka saskaņojuma trūkumu, tomēr tiesa šim apstāklim nepievērsās, jo pieteicējas ieceres neatbilstība Apbūves noteikumiem ir patstāvīgs pamats atteikt saules paneļu izvietošanu uz dzīvojamās ēkas sānu fasādes. Šī iemesla dēļ tiesa nevērtēja departamenta argumentu, ka dzīvojamā ēka atrodas vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļa aizsargjoslā, kas nozīmē nepieciešamību saskaņot ieceri arī ar aizsargjoslas turētāju un Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldi.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 26.februāra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] Nav norādīts normatīvais akts, ar kuru tiktu aizliegts pieteicējai izvietot saules paneļus uz sev piederošas ēkas sānu fasādes. Vienīgā aizliedzošā norma ir Apbūves noteikumu 316.punkts.

[5.2] Pieteicējas īpašuma tiesības nepamatoti ierobežotas. Ierobežojums nav balstīts ne uz vienu konkrētu aizliedzošo normu. Nav konkrēta sabiedrības iegūtā labuma.

[5.3] Teritorijas attīstības plānošanas likuma 2.pantā likumdevējs ietvēra plašāku ideju par teritoriju attīstību. Saules paneļu tehnoloģijas izmantošana enerģijas ražošanai pilnībā atbilst minētās normas tvērumam par dzīves vides kvalitātes paaugstināšanu. Nav argumentēts viedoklis par konkrētā saules paneļu izvietojuma arhitektoniskajiem risinājumiem, to trūkumiem vai neatbilstībām.

[5.4] Rīgā, tajā skaitā ainaviskās aizsardzības teritorijā “Maskavas forštate”, uz daudzu ēku ugunsmūriem ir izvietotas iekārtas un priekšmeti, kuru tehniskais un vizuālais stāvoklis bieži vien ir sliktāks, nekā pieteicējas izvietotie saules paneļi uz ēkas sānu fasādes.

[5.5] Nav ievērots Administratīvā procesa likumā nostiprinātais privātpersonas tiesību ievērošanas princips; tiesiskuma princips (nepastāvot aizliedzošai tiesību normai, nav tiesiska pamata atteikt nekustamā īpašuma īpašniekam saskaņot saules paneļu izvietojumu uz tam piederoša nekustamā īpašuma); tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips (departaments un tiesa nepamatoti paplašināja Apbūves noteikumu 316.punkta tvērumu, piemērojot aizliegumu izvietot saules paneļus uz ēkas sānu fasādes); tiesiskās paļāvības princips (departaments, lai pamatotu atteikumu izvietot saules paneļus, pats patvaļīgi ietvēra tādu tiesību normas saturu, kas noteikumos nepastāv); demokrātiskās iekārtas princips; samērīguma princips (pieteicējai rodas gan zaudējumi par paneļu demontāžu un pārvietošanu apmēram 6000 *euro*, gan zaudējumi mazāk iegūtās enerģijas dēļ) un procesuālā taisnīguma princips (departamenta pārstāvis apzināti piedomāja neesošu normatīvā akta regulējumu, lai pamatotu nelabvēlīga lēmuma pieņemšanu, departaments ne pirms lietas izskatīšanas tiesas sēdē, ne lietas izskatīšanas laikā nevarēja vai nevēlējās konkrēti un motivēti atbildēt, vai saules paneļu izvietojumi uz citiem īpašumiem ir vai nav saskaņoti). Pārkāptas Satversmes 92.pantā nostiprinātās tiesības uz atlīdzinājumu.

[6] Departaments rakstveida paskaidrojumos norāda, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, ņemot vērā pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos ietvertos apsvērumus. Papildus norādīti šādi apsvērumi.

[6.1] Saules paneļus, kas nav izvietoti uz ēkas ielas fasādes, departamentam nav automātiski jāsaskaņo balstoties vien uz to, ka tie netiek izvietoti uz ēkas ielas fasādes.

[6.2] Pieteicējai nav aizliegts izvietot saules paneļus uz dzīvojamās ēkas, bet gan aizliegts tos izvietot veidā, kā pieteicēja vēlas.

[6.3] Secinājumi par arhitektonisko kvalitāti un saules paneļu negatīvo ietekmi uz ainavu un skata punktu /ielas nosaukums A/ virzienā no /ielas nosaukums B/ uz /ielas nosaukums C/ veikti, pamatojoties uz speciālistu iegūtajām profesionālajām zināšanām un dzīvē gūto pieredzi.

[6.4] Pāreja uz dabai draudzīgu elektrības ieguves veidu nenozīmē, ka uz tā pamata var ciest citas aizsargājamas pilsētvides vērtības.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un lietas dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja apelācijas sūdzībā būtībā atkārto pieteikumā norādītos argumentus, kas jau ir izvērtēti pirmās instances tiesas spriedumā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, izvērtējusi apelācijas sūdzībā minēto, secina, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai un atkārtoti to nenorāda.

Par pieteicējas apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[9] Pieteicēja argumentē, ka nedz pārsūdzētajā lēmumā, nedz pirmās instances tiesas spriedumā nav norādīta konkrēta tiesību norma, kas aizliegtu pieteicējai izvietot saules paneļus uz sev piederošas dzīvojamās ēkas sānu fasādes.

Apgabaltiesa minētajam nepiekrīt.

Teritorijas attīstības plānošanas likuma 2.pants noteic, ka šā likuma mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Savukārt saskaņā ar šā likuma 3.pantu teritorijas attīstības plānošanā ievēro tostarp ilgtspējības principu, kas paredz, ka teritorijas attīstību plāno, lai saglabātu un veidotu esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību (1.punkts). Savukārt vienlīdzīgu iespēju princips noteic, ka nozaru un teritoriālās, kā arī privātpersonu un sabiedrības intereses tiek vērtētas kopsakarībā ar mērķi veicināt attiecīgās teritorijas ilgtspējīgu attīstību (3.punkts). Integrētas pieejas princips paredz, ka ekonomiskie, kultūras, sociālie un vides aspekti tiek saskaņoti, atsevišķu nozaru intereses tiek koordinētas, teritoriju attīstības prioritātes tiek saskaņotas visos plānošanas līmeņos, sadarbība ir mērķtiecīga, un tiek novērtēta plānoto risinājumu ietekme uz apkārtējām teritorijām un vidi (6.punkts).

No minētā izriet, ka teritorijas attīstības plānošanā ir nepieciešams līdzsvarot dažādas, nereti konkurējošas intereses, tostarp līdzsvarot privātpersonu ekonomiskās intereses ar sabiedrības interesēm dzīvot kvalitatīvā un labvēlīgā vidē. No normatīvā regulējuma izriet, ka ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana nav iespējama bez integrētas pieejas, kurā ekonomiskie, sociālie, kultūras un vides aspekti tiek savstarpēji saskaņoti. Tas nozīmē, ka teritorijas plānošanā jāvērtē ne tikai individuālais labums, bet arī plašāka ietekme uz apkārtējo vidi un sabiedrības dzīves kvalitāti, tostarp pilsētvides ainavas saglabāšanu kā būtisku šīs kvalitātes elementu. Līdz ar to privātpersonu tiesības brīvi izmantot īpašumu var tikt ierobežotas, ja tas ir nepieciešams sabiedrības interešu aizsardzībai un ilgtspējīgas un harmoniskas teritorijas attīstības nodrošināšanai.

Pirmās instances tiesa, atsaucoties uz Senāta judikatūras atziņām, pamatoti secināja, ka, lai gan saules paneļu uzstādīšanu parasti neregulē būvniecības tiesiskais regulējums (ja nav nepieciešama būvniecības dokumentācija), pašvaldībai ir tiesības teritorijas plānošanas dokumentos noteikt prasības un ierobežojumus to izvietošanai. Šādas tiesības izriet no pašvaldības kompetences nodrošināt ilgtspējīgu teritorijas attīstību, vides kvalitāti un sabalansētu pilsētvidi. Tādējādi pašvaldība var regulēt arī ar būvniecību tieši nesaistītu objektu izvietojumu un vizuālo noformējumu, ja tas ir pamatots ar teritorijas attīstības mērķiem un samērīgi ar īpašnieku tiesībām (*sk. pirmās instances tiesas sprieduma 8.punktu*).

Atbildot uz pieteicējas argumentu, ka jaunu enerģijas ražošanas tehnoloģiju izmantošana atbilst Teritorijas attīstības plānošanas likuma 2.pantā definētiem mērķiem, apgabaltiesa norāda, ka jaunu tehnoloģiju izmantošana, tostarp ilgtspējīgu risinājumu ieviešana, pati par sevi nav pretrunā ar teritorijas attīstības mērķiem un kopumā ir atbalstāma. Tomēr tā nevar kļūt par pašmērķi, ignorējot citas sabiedrībai nozīmīgas intereses, piemēram, pilsētvides kvalitātes, ainavas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu. Līdz ar to jaunu tehnoloģiju ieviešana ir pieļaujama tiktāl, ciktāl tā ir sabalansēta ar citām aizsargājamām interesēm un nepasliktina apkārtējās vides kvalitāti.

[10] Atbilstoši Apbūves noteikumu 1.pielikumam “Pilsētbūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas” dzīvojamai ēkai noteikts potenciāli vērtīgas vēsturiskas būves statuss. Minētais nozīmē, ka dzīvojamā ēka atrodas teritorijā, kam nav kultūras pieminekļa statusa, bet kur saskaņā ar apbūves vienoto raksturu saglabājama esošā vēsturiskā apbūve, pilsētvides mērogs un raksturs un kam piemērojami īpaši izmantošanas un apbūves noteikumi (Apbūves noteikumu 4.2.apakšpunkts).

Apbūves noteikumu 316.punkts noteic, ka tehniskas iekārtas vai palīglīdzekļus (satelītantenas, ventilācijas sistēmas un citas tamlīdzīgas tehniskās iekārtas vai palīglīdzekļus) aizliegts izvietot uz būves ielas fasādes, izņemot, ja šādiem veidojumiem ir arhitektoniska vērtība, tie nepasliktina būves arhitektonisko veidolu un ir paredzēti atbilstoši saskaņotā būvniecības ieceres dokumentācijā.

Minētajai tiesību normai pašvaldības tīmekļvietnē ir pievienots skaidrojums, kurā norādīts, ka 316.punkta mērķis ir nodrošināt vizuāli pievilcīgu skatu uz ēkām un būvēm ne vien no ielas fasādes, bet arī no publiskas ārtelpas, tai skaitā skatu uz jumtu no augstajiem skatu punktiem. Šādā situācijā 316.punkta prasības piemērojamas arī uz ēkas pagalma fasādes vai jumta risinājumiem, piemēram, paredzot uz jumta izvietoto tehnisko iekārtu dekoratīvu aizsegšanu.

Apgabaltiesa secina, ka Apbūves noteikumu 316.punkts skaidri noteic aizliegumu izvietot tehniskas iekārtas uz būves ielas fasādes, paredzot konkrētus izņēmumus. Tātad normas tvērums ir ierobežots – attiecas uz ielas fasādi. Savukārt skaidrojumā tiek paplašināts mērķis (vizuālā kvalitāte ne tikai no ielas, bet arī no publiskās ārtelpas kopumā), un normas piemērošana tiek attiecināta arī uz pagalma fasādēm un jumtiem, kas tieši no normas teksta neizriet. Kaut skaidrojumā ietvertais mērķis (pilsētvides vizuālās kvalitātes nodrošināšana) ir saderīgs ar normas jēgu, taču skaidrojumā norādītā piemērošanas tvēruma paplašināšana uz citām fasādēm un jumtiem pārsniedz normas gramatisko saturu. Līdz ar to šāds skaidrojums nevar radīt jaunus ierobežojumus ārpus normas skaidri noteiktā regulējuma.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secina, ka Apbūves noteikumu 316.punkts izskatāmajā lietā nav piemērojams, jo attiecīgā tiesību norma regulē iekārtu izvietošanu uz būves ielas fasādes un tādējādi neattiecas uz gadījumiem, kad tiek vērtēta iekārtu izvietošana uz citām būves fasādēm. Vienlaikus tas nenozīmē, ka šādu iekārtu izvietošana uz citām fasādēm būtu automātiski atļauta. Atbildētājai ir pienākums un kompetence katru ieceri izvērtēt arī atbilstoši citām tiesību normām.

[11] Apbūves noteikumu 103.punktā noteikti svarīgākie aizsargājamie pilsētbūvnieciskie elementi apbūves aizsardzības teritorijās, tostarp pilsētvides panorāma, siluets, skatu perspektīvas (103.3.apakšpunkts). Savukārt šo noteikumu 104.punkts noteic aizsargājamo kultūras vērtību (kopuma) kategorijas apbūves aizsardzības teritorijās, tai skaitā apbūves aizsardzības teritorija kā vienots veselums (104.1.apakšpunkts); aizsargājama apbūves grupa (104.2.apakšpunkts); objekti ar kultūrvēsturisku vērtību (kultūrvēsturiski vērtīgas būves un būves ar nelielu kultūrvēsturisko vērtību) (104.3.apakšpunkts).

No minētā izriet, ka vērtējot ieceres, kas paredz veikt izmaiņas konkrētajā teritorijā, pašvaldībai ir pienākums izvērtēt ieceri arī atbilstoši norādītajām Apbūves noteikumu prasībām.

Lietā nav strīda, ka ēkai ir potenciāli vērtīgas vēsturiskas būves statuss, un tā atrodas apbūves aizsardzības teritorijā. Šādās teritorijās ir jānodrošina vēsturiskās apbūves, pilsētvides mēroga un rakstura saglabāšana un īpaši tiek aizsargāti tādi elementi kā panorāma, siluets un skatu perspektīvas. Norādītā aizsardzība attiecas ne tikai uz atsevišķu ēkas (būves) fasādi, bet uz apbūvi kā vienotu kopumu.

Līdz ar to ēkas sānu fasādes nevar vērtēt izolēti, ja ēka atrodas apbūves aizsardzības teritorijā. Šādā gadījumā pašvaldībai ir tiesības (un pienākums) izvērtēt jebkādas izmaiņas, tostarp attiecībā uz ēkas sānu fasādēm, no kopējās pilsētvides un kultūrvēsturiskās vērtības saglabāšanas perspektīvas. Tādējādi ierobežojumi var tikt pamatoti ar citām Apbūves noteikumu tiesību normām (4.2., 103.3.apakšpunkts, 104.punkts). Citiem vārdiem, ieceri, kas skar ēkas sānu fasādi var nesaskaņot, ja tas nepieciešams, lai saglabātu kopējo pilsētvides kvalitāti.

Ņemot vērā, ka skatu perspektīva ir definēta kā aizsargājams pilsētbūvniecisks elements, departaments, vērtējot ieceri, pamatoti ņēma vērā saules paneļu izvietošanas atbilstību Apbūves noteikumos noteiktajiem svarīgākajiem aizsargājamiem pilsētbūvnieciskajiem elementiem apbūves aizsardzības teritorijās.

[12] Nav pamatots pieteicējas arguments, ka departamenta un pirmās tiesas secinājumi par ieceres neatbilstību Apbūves noteikumiem ir pamatoti ar subjektīviem pieņēmumiem.

Departaments pārsūdzētajā lēmumā ir norādījis, ka ieceri ir izvērtējusi un sākotnējo lēmumu pieņēmusi departamenta arhitekte.

Būvniecības likuma 7.pants paredz, ka likuma izpildei vietējā pašvaldība nodrošina ar būvniecības procesu saistītā administratīvā procesa tiesiskumu. Likuma 12.panta 2.^{1}daļa noteic, ka būvvaldes arhitekts pārrauga arhitektoniskās kvalitātes principa ievērošanu, ciktāl tas attiecas uz būves iekļaušanos ainavā un pilsētvidē. Šī panta 3.^{1}daļa noteic, ka būvvaldes kompetencē ir pārbaudīt un kontrolēt šāda būvniecības principa un šādu tehnisko prasību ievērošanu: 1) arhitektoniskās kvalitātes princips, ciktāl tas attiecas uz būves iekļaušanos ainavā un pilsētvidē; 2) pašvaldības teritorijas plānojumā, lokālplānojumā (ja tāds ir izstrādāts) un detālplānojumā (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) noteiktās prasības; 3) normatīvajos aktos noteiktās būves novietojuma prasības. Šī panta 3.^{2}daļa noteic, ka, izskatot būvprojektu, būvvalde vērtē un pārbauda tajā ietverto risinājumu atbilstību normatīvo aktu prasībām, ievērojot šā panta 3.^{1}daļā noteikto kompetenci attiecībā uz būvniecības principu un tehniskajām prasībām.

2021.gada 15.aprīļa likuma "Grozījumi Būvniecības likumā", ar kuru likums papildināts ar norādītajām tiesību normām, anotācijā norādīts, ka, vērtējot arhitektoniskās kvalitātes principu, būvvaldei būs jānovērtē, vai būvniecības iecere iederas (iekļaujas) konkrētajā pilsētvidē vai ainavā. Šīs vērtējums sevī ietver apkārtējās vides analīzi un būves kultūrvēsturisko izpēti.

No minētā izriet, ka būvvaldes arhitekts ir tas, kurš pārrauga arhitektoniskās kvalitātes principa ievērošanu. Tātad būvvaldes arhitektam kā speciālistam jāvērtē būves iekļaušanās ainavā un pilsētvidē, kas sevī ietver apkārtējās vides analīzi. Kaut konkrētajā gadījumā pieteicējas iecere nav uzskatāma par būvniecību, tomēr tas nemaina to, ka būvvaldes arhitektam ir tiesības izvērtēt ieceres un tās tehniskos risinājumus, kas paredz veikt izmaiņas pilsētvidē, sevišķi, apbūves aizsardzības teritorijās.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa secina, ka departamentam ir tiesības pamatot pārsūdzēto lēmumu ar arhitekta kā speciālista sniegto vērtējumu. Apstāklis, ka pieteicēja šādam vērtējumam nepiekrīt, pats par sevi nenozīmē, ka vērtējums nav pamatots.

[13] Pieteicēja apelācijas sūdzībā argumentē, ka departaments pārsūdzētajā lēmumā nav norādījis pamatojumu un analīzi par saules paneļu izvietojuma arhitektoniskajiem risinājumiem, to trūkumiem vai neatbilstībām, kas pamatotu, ka pieteicēja lūgtais saskaņojums neatbilst arhitektūras kanoniem.

Vispirms apgabaltiesa vērš pieteicējas uzmanību uz Senāta atziņām, ka ilgtspējība nav sinonīms jēdzienam "vides nemainīgums". Attiecīgi tas nozīmē, ka var tikt ietekmēta gan ainava, gan kultūrvide. Pretējā gadījumā nekāda attīstība nebūtu iespējama. Tālab, apsverot ietekmi uz kultūrainavu un kultūrvēsturisko vidi kopumā, ir apzināma kultūrvēsturiskās vides ainaviskā vērtība un izsverama kultūras pieminekļa redzamība no galvenajiem skatu punktiem un arī redzamība no kultūras pieminekļa. Tas ir svarīgi, lai novērtētu, vai vidē no jauna ienākošais elements ieņem dominējošo lomu, izslēdzot vai tiktāl mazinot esošās kultūrvēsturiskās telpas viengabalainību un kultūras pieminekļa uztveramību, ka tas zaudē savu vērtību. Tas gan nenozīmē kultūrvides nemainīgumu 360 grādu leņķī un jebkurā skata vērsumā. Turklāt no jauna ienākošie elementi var būt arī veiksmīgs papildinājums, kas kultūrvēsturisko vidi uzlabo un padara laikmetīgu (*2022.gada 11.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-571/2022, ECLI:LV:AT:2022:0111.A420181220.9.L, 12.punkts*). Lai gan izskatāmajā lietā netiek vērtēta kultūras pieminekļa uztveramība, tomēr norādītās Senāta atziņas ir piemērojamas arī izskatāmajā gadījumā kā piemērs, kā būtu jāraugās uz plānotām izmaiņām apbūves aizsardzības teritorijā. Proti, vai iecere nodrošina saprātīgu līdzsvaru starp attīstību un kultūrvēsturiskās vides saglabāšanu, nepārmāc esošo ainavu un nemazina tās viengabalainību un vērtību.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka dzīvojamās ēkas ugunsmūris ir vienots, ir no viena materiāla un ir daļa no ēkas fasādes arhitektoniskā risinājuma. Iecerē paredzētais saules paneļu risinājums pasliktina ēkas arhitektonisko veidolu, kā arī neiederas apkārtējā vidē, negatīvi ietekmē skata punktu /ielas nosaukums A/ virzienā no /ielas nosaukums B/ uz /ielas nosaukums C/.

Apgabaltiesa konstatē, ka dzīvojamā ēka atrodas apbūves aizsardzības teritorijā, tas ir, šai teritorijai nav kultūras pieminekļa statusa, bet kur saskaņā ar Apbūves noteikumu 4.2.apakšpunktu saglabājama esošā vēsturiskā apbūve, pilsētvides mērogs un raksturs un piemērojami īpaši izmantošanas un apbūves noteikumi. Līdz ar to saules paneļu izvietojums konkrētajā gadījumā nav vērtējams izolēti tikai no to atrašanās vietas uz fasādes, bet gan kopsakarā ar ēkas novietojumu apbūves aizsardzības teritorijā un tās nozīmi pilsētvides ainavā. Sānu fasāde konkrētajā gadījumā ietilpst aizsargājamā skatu perspektīvā, kas nozīmē, ka arī tās arhitektoniskais risinājums un vizuālā uztvere ir būtiska pilsētvides kvalitātes sastāvdaļa. Šādās teritorijās tiek aizsargāts ne tikai atsevišķu ēku autentiskums, bet arī kopējais apbūves raksturs, siluets, proporcijas un vēsturiskā vide.

Saskaņā ar Apbūves noteikumu 103.3.apakšpunktu aizsargājamas ir pilsētvides panorāma, siluets un skatu perspektīvas. Konkrētajā gadījumā saules paneļi, lai arī izvietoti uz sānu fasādes, ir skaidri uztverami no publiskās ārtelpas un ietilpst aizsargājamā skatu perspektīvā. Paneļu apjoms (36 vienības), izvietojums divos stāvos (3.–5.stāva līmenī) un vizuāli kontrastējošais risinājums rada izteiktu vizuālo klātbūtni, kas traucē viengabalainu skatu uztveri, jo paneļi nav raksturīgi apbūves raksturam konkrētajā vietā un negatīvi ietekmē skatu perspektīvas kvalitāti. Lai arī daļu skata aizsedz kaimiņu zemes gabalā augošie koki, šis aizsegs ir tikai daļējs un sezonāli mainīgs, līdz ar to paneļi joprojām būtiski ietekmē skatu perspektīvas uztveri (*lietas 16., 18., 19., 20.lapa*).

Savukārt saskaņā ar Apbūves noteikumu 104.punkta prasībām aizsargājamas kultūras vērtības apbūves aizsardzības teritorijās ir attiecīga teritorija kā vienots veselums (104.1.apakšpunkts). No minētā izriet, ka apbūves aizsardzības teritorija vērtējama kā telpiski un vizuāli vienota vide ar noteiktu arhitektonisko raksturu. Saules paneļu izvietojums, ņemot vērā to tehnisko izskatu, mērogu un kontrastu ar vēsturisko apbūvi, neiekļaujas apkārtējās vides raksturā. Saules paneļi konkrētajā gadījumā neatbilst fasādes kopējam veidolam, rada nesaderību ar vēsturiskajiem materiāliem un krāsu risinājumu, kā arī samazina būves arhitektonisko autentiskumu.

Apkopojot norādīto, apgabaltiesa atzīst par pamatotu departamenta secinājumu, ka saules paneļi atbilstoši pieteicējas iecerei neiederas pilsētvidē nevis paši par sevi, bet gan to konkrētā izvietojuma, mēroga un vizuālās uztveres dēļ. Tie rada vizuālu nesaderību ar apkārtējo apbūvi un pasliktina pilsētvides kvalitāti, kas apbūves aizsardzības teritorijā ir īpaši aizsargājama vērtība.

[14] Pieteicēja apelācijas sūdzībai ir pievienojusi vairākus foto attēlus, kuros redzama saules paneļu un citu iekārtu izvietojums uz citu ēku fasādēm (*lietas 97.–113.lapa*), kas pieteicējas ieskatā apliecina, ka saules paneļu redzamība nevar būt šķērslis to izvietošanai pieteicējas paredzētajā vietā. Pieteicēja norādīto saista ar tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu.

Pirmās instances tiesa ir vērtējusi šo pieteicējas argumentu un pamatoti norādījusi, ka saules paneļu redzamība no publiskās ārtelpas nav automātisks pamats atteikt saules paneļu izvietošanu. Būtiski ir tas, kur atrodas

attiecīgā publiskā ārtelpa, kā arī attiecīgās ēkas arhitektoniskais stils un īpatnības. Tādēļ katra saules paneļu izvietošanas gadījuma saskaņošanā ir vērtējami individuāli apstākļi un šajā vērtējumā nav pamata aprobežoties vienīgi ar faktu, ka uz citām ēkām ir izvietoti saules paneļi (*sk. pirmās instances sprieduma 15.punktu*).

Arī apelācijas sūdzībai pievienotajos foto attēlos redzamo gaisa kondicionēšanas iekārtu izvietojums uz ēku fasādēm nerada pamatu secināt, ka pieteicējas norādītie gadījumi atrodas salīdzināmos apstākļos ar pieteicējas ieceri. Izskatāmajā lietā saules paneļi uz fasādes 3.–5.stāva līmenī veido lielapjoma elementu, kas dominē uz fasādes un skaidri saskatāms no publiskās ārtelpas un aizsargājamām skatu perspektīvām. Savukārt gaisa kondicionēšanas iekārtas ir mazāka izmēra attiecībā pret visu fasādes laukumu, pārsvarā atrodas zemāk (1. vai 2.stāva līmenī). Līdz ar to tās tik būtiski neizjauc fasādes kompozīciju un šīs iekārtas netiek uztvertas kā dominējošs elements.

Tāpat saules paneļu izvietošana uz ēkas fasādes apbūves aizsardzības teritorijā neatrodas salīdzināmos apstākļos ar reklāmas objektiem, jo to izvietošanas tiesisko regulējumu nosaka atšķirīgas tiesību normas. Saules paneļu izvietošanu vērtē, ņemot vērā Apbūves noteikumu 103. un 104.punkta prasības, savukārt reklāmas objektu izvietošanu regulē speciālie normatīvie akti, piemēram, Rīgas domes 2023.gada 31.maija saistošie noteikumi Nr.RD-23-201-sn "Par reklāmas, reklāmas objektu un citu informatīvo materiālu izvietošanas un afišu stabu un stendu izmantošanas kārtību Rīgā". Tādējādi norādītās situācijas neatrodas salīdzināmos tiesiskos apstākļos.

Atbildot uz pieteicējas argumentu par tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apsvērumi ir balstīti kļūdainā minētā principa izpratnē.

Tiesiskās vienlīdzības princips ir nostiprināts Satversmes 91.panta pirmajā teikumā, kurš noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 6.pants noteic iestādei pienākumu pieņemt vienādus lēmumus, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Lietā nav iegūti pierādījumi, ka pieteicējas norādītie piemēri apliecina, ka katrā konkrētajā gadījumā būtu pastāvējuši vienādi faktiskie vai tiesiskie apstākļi.

Turklāt jāņem vērā, ka tiesiskās vienlīdzības princips nerada tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska. Nav pieļaujams atsaukties uz vienlīdzības principu, lai attaisnotu prettiesiskas prakses izmantošanu turpmāk. Tas, ka viena persona ir ieguvusi kādu prettiesisku labumu, nenozīmē, ka līdz ar to arī turpmāk citām personām ir tiesības saņemt šādu pašu prettiesisku labumu, jo tiesību sistēma ir vērsta uz to, lai ierobežotu, nevis izvērstu prettiesiskas situācijas – arī ja atsevišķos gadījumos persona, kas atrodas salīdzināmajā situācijā, balstoties uz tiesiskās paļāvības principu, iegūto prettiesisko labumu var paturēt (86.panta otrā un trešā daļa) (sk. *Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur.* J.Briedes *zinātniskajā redakcijā, Rīga:* Tiesu namu aģentūra*, 2013, 129.lpp.*).

Līdz ar to pieteicējas atsaukšanās uz tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu, par pamatu ņemot atšķirīgos apstākļos uz citām ēkām izvietotās iekārtas, nav pamatota.

[15] Pieteicēja apelācijas sūdzībā norāda uz vairāku vispārēju tiesību principu pārkāpumu.

Apgabaltiesa vērš pieteicējas uzmanību uz to, ka vispārējie tiesību principi nodrošina, ka valsts un pašvaldības rīcība ir tiesiska, objektīva un vērsta uz patiesu lietas apstākļu noskaidrošanu. Tie prasa iestādēm pieņemt lēmumus, balstoties uz vispusīgu un objektīvu izvērtējumu, ievērojot gan privātpersonu tiesības, gan sabiedrības intereses, tādējādi garantējot taisnīgu un pamatotu rezultātu. Apstāklis, ka konkrētajā gadījumā, samērojot pieteicējas un sabiedrības intereses, atzīts, ka sabiedrība no pieteicējas interešu ierobežojuma iegūs lielāku labumu, nenozīmē, ka attiecībā pret pieteicēju apelācijas sūdzībā norādītie tiesību principi ir pārkāpti.

Nav pamatots pieteicējas iebildums, ka, atsakot saskaņot pieteicējas ieceri, departaments nav veicinājis pieteicējas interešu aizsardzību. Konkrētajā gadījumā pieteicējai ir piedāvāti alternatīvi risinājumi un vietas, kurās var izvietot saules paneļus. Apstāklis, ka pieteicēja šiem risinājumiem nepiekrīt, nevar būt pamats apgalvojumam, ka iestāde neveicina pieteicējas tiesisko interešu aizsardzību.

Pieteicējai bija zināms, ka atbilstoši Apbūves noteikumu 5.8.apakšpunktam saules paneļu izvietošana ir atļauta, ja risinājumi ir saskaņoti Rīgas valstspilsētas pašvaldības institūcijā, kas pilda būvvaldes funkcijas. Ja pieteicēja būtu ievērojusi noteikto kārtību, viņa būtu savlaicīgi saņēmusi pašvaldības vērtējumu, vai iecere un paredzētā paneļu atrašanās vieta atbilst tiesību normām. Turklāt, saņemot atteikumu vai ieteikumus par alternatīviem

tehniskajiem risinājumiem, pieteicēja varētu tos izvērtēt kopsakarā ar savām ekonomiskajām interesēm un iespējamām alternatīvu risinājumu izmaksām.

Tāpat nav pamatots pieteicējas arguments par samērīguma principa pārkāpumu, jo saules paneļu pārvietošana rada papildu izdevumus. Tās ir pašas pieteicējas neatbilstošas rīcības sekas. Ja pieteicēja saules paneļus uzstādītu tikai pēc tam, kad ar pašvaldību attiecīga iecere ir saskaņota, tad pieteicējai nebūtu nepieciešams risināt jautājumu par paneļu pārvietošanu.

[16] Pieteicēja norāda uz likuma atrunas, tiesiskās paļāvības un objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu, kā rezultātā pieteicējas ieskatā nav sasniegts tiesisks un taisnīgs rezultāts, jo neviena tiesību norma neaizliedz saules paneļu izvietošanu uz ēkas sānu fasādes. Pieteicēja norāda, ka konkrētajā lietā spilgti izpaudās pieteicējas neaizsargātība pret iestādes patvaļu, kad atbildīgais iestādes darbinieks, pieņemot pieteicējai negatīvu lēmumu, pats patvaļīgi pierakstīja (piedomāja) tādu tiesību normas saturu, kurš realitātē nemaz nepastāv.

Likuma atrunas princips nozīmē, ka adresātam nelabvēlīgu administratīvo aktu var izdot tikai tad, ja tiesiskais pamats tam izriet no Satversmes, likuma vai uz likuma pamata izdotas normas. Tādējādi likuma atrunas principa būtība ir paredzēt, ka personai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas pamatam jābūt rodamam tādā tiesību normā, kuru akceptējis demokrātiski leģitimēts likumdevējs (tauta vai tautas vēlētie pārstāvji) (sal. Levits E. *Likuma prioritātes principa funkcija kontekstā ar tiesiskuma un likuma atrunas principu;Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Autoru kolektīvs Dr.iur.* J.Briedes *zinātniskajā redakcijā, Rīga:* Tiesu namu aģentūra*, 2013, 171., 198.lpp.*). Tādējādi prasība – rīkoties saskaņā ar tiesību normām – nenozīmē, ka līdz ar to pieļaujama tikai tāda iestādes rīcība, kas tiešā tekstā atrunāta konkrētā rakstītajā tiesību normā. Ne katra iespējamā dzīves situācija būs tiešā tekstā noregulēta konkrētā rakstītajā tiesību normā. Tāpēc nereti konkrētās situācijas noregulējums meklējams, aplūkojot konkrēto tiesību institūtu pēc jēgas un konkrēto jautājumu regulējošās tiesību normas savstarpējā kopsakarā (sal. sk. *Senāta 2019.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-262/2019, ECLI:LV:AT:2019:0426.A420139316.2.S, 7.punktu*). Ņemot vērā minēto, nav pamatots ir pieteicējas arguments, ka tas, ka departaments nav norādījis konkrētu tiesību normu, kurā tiešā tekstā būtu noteikts aizliegums izvietot saules paneļus, ņemot vērā publiskās ārtelpas kopskatu, liecina par tiesiskuma vai likuma atrunas principa pārkāpumu.

Atbildot uz pieteicējas iebildumiem par sākotnējā lēmuma saturu un tā neatbilstību tiesību normām, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Apgabaltiesa konstatē, ka sākotnējais lēmums ir pamatots ar publiski pieejamu skaidrojumu par Apbūves noteikumu 316.punkta piemērošanu. Apgabaltiesa jau atzina, ka skaidrojums paplašina norādītās tiesību normas tvērumu. Tomēr norādītā kļūda, kas saistīta ar tiesību normas piemērošanu, nenozīmē, ka iestāde ir rīkojusies patvaļīgi.

Kā atzīts tiesību doktrīnā un nostiprināts tiesu praksē, administratīvā akta apstrīdēšanas mērķis ir dot iestādei iespēju pašai labot savas kļūdas, tādējādi strīdu starp akta izdevēju un tā adresātu atrisinot un iespējamās akta izdevēja kļūdas novēršot jau administratīvajā procesā iestādē. Apstrīdēšanas institūta jēga un mērķis ir pirms vēršanās tiesā dot iespēju valsts pārvaldei izlabot pieļauto kļūdu un pašai atcelt prettiesisko aktu, tādējādi veicinot administratīvā procesa efektivitāti. Ja augstāka iestāde noteiktā termiņā nav reaģējusi, atzīstams, ka valsts pārvalde ir atteikusies no iespējas labot savas kļūdas, savukārt persona no savas puses ir izdarījusi visu iespējamo, lai lietas ārpus tiesas izskatīšanas kārtība tiktu izmantota (sk. *Administratīvais process: Likums, prakse, komentāri. Rakstu krājums. – Rīga, Latvijas Vēstnesis,* Briede J. *Administratīvā akta apstrīdēšana: Administratīvā procesa likuma 75.–81.pants*).

Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas process arī ir paredzēts privātpersonas interešu aizsardzībai. Konkrētajā gadījumā iestāde apstrīdēšanas procesā ir vēlreiz izvērtējusi lietas apstākļus un pārbaudījusi, vai zemāka iestāde pareizi piemērojusi tiesību normas. Tādējādi ir normāli, ka apstrīdēšanas procesā iestāde vēlreiz izvērtē lietas apstākļus un labo kļūdas, ja sākotnējā lēmumā tādas ir pieļautas. Minētais tiešā veidā vērsts uz privātpersonas efektīvu interešu aizsardzību. Turklāt privātpersonai ir jārēķinās, ka apstrīdēšanas stadijā administratīvais akts vēl nav ieguvis savu galīgo noregulējumu un akta pamatojums vēl var mainīties.

Ņemot vērā minēto, tostarp konstatētos pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas apstākļus, apgabaltiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā departamenta rīcībā nav konstatējams tiesiskās paļāvības principa pārkāpums.

Savukārt attiecībā uz pieteicējas iebildumiem par objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu, apgabaltiesa norāda, ka saskaņā ar šo principu tiesa vispusīgi noskaidro lietas izlemšanai būtiskos apstākļus, tomēr no objektīvās izmeklēšanas principa neizriet tiesas pienākums mērķtiecīgi veikt darbības, lai lietas izskatīšanā apstiprinātu pieteicējas uzturēto pozīciju. Objektīvās izmeklēšanas princips nav izprotams tādējādi, ka tiesai jebkurā gadījumā būtu jāiegūst visi iespējamie pierādījumi, kādi vien varētu pastāvēt saistībā ar konkrēto lietu. To, vai iegūtie pierādījumi ir pietiekami lietas izlemšanai, tiesa ir kompetenta izlemt pati (sal. sk., piemēram, *Senāta 2019.gada 5.jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-310/2019, ECLI:LV:AT:2019:0605.A420449713.2.L, 5.punktu un 2019.gada 31.jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1080/2019, ECLI:LV:AT:2019:0731.A420264416.20.L, 5.punktu*). Turklāt, lai arī objektīvās izmeklēšanas princips no tiesas prasa aktīvu iesaisti lietas izskatīšanā, tostarp dot lietas dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, no tā neizriet tiesas pienākums iestāties kāda procesa dalībnieka vietā. Tiesai nav pienākuma meklēt procesa dalībnieka apgalvojumus apstiprinošus pierādījumus (*Senāta 2021.gada 12.marta sprieduma lietā Nr.SKA-49/2021, ECLI:LV:AT:2021:0312.A420177016.8.S, 14.punkts*).

Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam apgabaltiesa nekonstatē, ka departaments vai pirmās instances tiesa būtu pieprasījusi no pieteicējas profesionālu saules paneļu izvietošanas arhitektonisko vērtējumu. Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja iecerei pievienotajā paskaidrojuma rakstā norādīja, ka saules paneļu izvietojumā ir izmantoti arhitektoniski paņēmieni (*lietas 15.lapa*). Līdz ar to pirmās instances tiesas jautājumi par izmantotajiem paņēmieniem bija saistīti ar pašas pieteicējas departamentā iesniegtajos dokumentos norādīto, lai precizētu pieteicējas norādīto informāciju.

Tāpat nav pamatots pieteicējas iebildums, ka pirmās instances tiesa nav norādījusi izvērstu analīzi par pieteicējas norādīto tiesību principu pārkāpumiem.

Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi, ka pieteikumā ir tikai norādīti Administratīvā procesa likuma panti un to īss saturs (*lietas 6.–7.lapa*), nepaskaidrojot kā tieši izpaužas konkrēto principu pārkāpums izskatāmajā lietā. Objektīvās izmeklēšanas princips uzliek tiesai pienākumu noskaidrot lietas izlemšanai būtiskos apstākļus, taču tas neparedz tiesas pienākumu pieteicējas vietā formulēt argumentus, pamatot tās pozīciju vai meklēt tai labvēlīgus pierādījumus.

[17] Apkopojot spriedumā norādīto, apgabaltiesa atzīst, ka nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīga akta, ar kuru tiktu saskaņota iecere ar tajā norādītajiem tehniskajiem risinājumiem, izdošanai. Līdz ar to pieteicējas pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

/persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamentam saskaņot saules paneļu uzstādīšanu uz nekustamā īpašuma /adrese A/ kadastra numurs /numurs A/, sastāvā ietilpstošās dzīvojamās ēkas sānu fasādes.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese	Tiesnese	Tiesnesis
D.Lubāne	I.Juhņeviča-Knoka	O.Priedītis